

Nr 70.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 å kapitalbudgeten, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Statens allmänna fastighetsfond.

1:o) **Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.** Beträffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande i propositionen nr 1 framställda förslag (kapitalbudgeten, bilaga 3, punkt 1, s. 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1944) kommer utskottet att senare avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

2:o) **Uppförande av vaktmästarbostad vid statens institut för folkhälsan.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 2) föreslagit riksdagen att till Uppförande av vaktmästarbostad vid statens institut för folkhälsan för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 27 500 kronor.

Enligt organisationsplanen för statens institut för folkhälsan skulle en vaktmästare inneha tjänstebostad inom institutets område redan från institutets första verksamhetsår. Den avsedda bostaden har emellertid icke kommit till utförande. Då det med hänsyn till risken för brand eller annan skadegörelse icke ansetts försvarligt, att området nattetid står obebott, äskas medel för uppförande av en bostadsbyggnad, omfattande två rum och kök jämte nödiga biutrymmen. Kostnaderna ha beräknats till 27 500 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Uppförande av vaktmästarbostad vid statens institut för folkhälsan* för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 27 500 kronor.

Statens utlåningsfonder.

3:o) **Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer. Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden.** Beträffande ifrågasvarande anslag (punkterna 3 och 4, s. 2 och 3) kommer utskottet att senare avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

4:o) **Statens bosättningslånefond.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, s. 3 och 4) föreslagit riksdagen att till Statens bosättningslånefond för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kronor.

Till ifrågasvarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats 5 000 000 kronor.

För nästa budgetår beräknas antalet nytillkomna lån komma att bli i stort sett oförändrat, eller omkring 14 000, varemot lånens genomsnittliga belopp förväntas komma att höjas till omkring 1 000 kronor, bland annat såsom en följd av att lånemaximum från och med den 1 juli 1943 höjts från 1 000 till 1 250 kronor. Med utgångspunkt från att man i nuvarande läge inte bör inskränka lånemöjligheterna för personer, vilka önska ingå äktenskap och bilda eget hem men sakna erforderliga medel för bosättningen, har investeringsbehovet för fonden uppskattats till 5,5 miljoner kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag har utskottet till behandling förehått

dels en inom andra kammaren av herr *J. O. Gavelin m. fl.* väckt motion (II: 255), vari hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av gällande bestämmelser för bosättningslån, att lån även kan beviljas ynglingar, som ingått äktenskap genom dispens, och att i tveksamma lånefall godkänd borgensförbindelse kan som säkerhet få lämnas av de lånesökande,

dels ock en inom samma kammare av herrar *S. Persson* i Stockholm och *H. Hagberg* i Luleå väckt motion (II: 365), vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t må begära sådana ändringar i gällande bestämmelser för den statliga bosättningslåneverksamheten, att a) ansökningarna som regel beviljas med det ansökta beloppet, b) de första tolv månaderna efter utanordnandet av lån göras amorteringsfria samt c) lånen göras räntefria.

I motionen II: 255 göres gällande, att lån icke kan lämnas åt ungdomar, vilka ingå äktenskap före 21 års ålder. Till stöd för denna uppfattning åberopas en bestämmelse i 1 § gällande kungörelse av följande lydelse.

Är någon av de trolovade eller makarna under tjuguetå år må på ansökan, som i första stycket sägs, bosättningslån kunna beviljas allenast den andre.

Beträffande vad motionärerna i övrigt anfört till stöd för förslagen, hänvisas till motionerna.

Kungl. Maj:ts förslag förutsätter, att bosättningslån under nästa budgetår skola utlämnas efter oförändrade grunder. Däremot ha motionsvis framlagts förslag till vissa ändringar i gällande bestämmelser.

Vad angår yrkandena i motionen II: 255 är att märka, att nuvarande bestämmelser icke utgöra hinder för utlämnande av lån åt omyndiga. För den eller de omyndigas del kräves dock att såväl förmyndaren som överförmyndaren godkänna skuldförbindelsen. Den av motionären åberopade bestämmelsen i 1 § av gällande kungörelse medför, att lån i undantagsfall kan beviljas utan sådant godkännande, därest endast den ene av de båda lånesökandena är omyndig. Icke heller föreligger hinder mot att mottaga borgensförbindelse såsom säkerhet för lån. I fråga om rådande praxis i detta avseende har utskottet under hand inhämtat, att borgensförbindelse förekommit i ett fåtal fall och endast då lånesökande själv erbjudit borgen för lånet i dess helhet eller viss del därav.

I motionen II: 365 föreslås sådan ändring i gällande bestämmelser, att låneansökningarna som regel skulle beviljas med det sökta beloppet. I anledning härav får utskottet erinra om att medelbeloppet av utlämnade lån stigit sedan riksdagen i fjol höjt den övre lånegränsen från 1 000 kronor till 1 250 kronor. Sålunda var nämnda medelbelopp för de i juni 1943 beviljade lånen 876 kronor, men för de i februari 1944 beviljade lånen 1 001 kronor. Den av motionärerna ifrågasatta inskränkningen i riksbankens rätt och skyldighet att avvåga, med vilket belopp lån böra i de särskilda fallen beviljas, kan utskottet för sin del icke tillstyrka.

I sistnämnda motion har jämväl föreslagits, att lånen skola vara räntefria och under de första tolv månaderna av lånetiden även amorteringsfria. Sistnämnda fråga upptogs till behandling av 1941 års befolkningsutredning i dess den 18 mars 1943 framlagda betänkande angående, bland annat, de statliga bosättningslånen. Utredningen förklarade sig icke kunna förorda amorteringsfrihet under det första året — vilket skulle förlänga lånetiden från 5 till 6 år — med hänsyn dels till att kontrahenterna i allmänhet hade de bästa ekonomiska förutsättningarna under de första åren av äktenskapet, varför det vore ett allmänt intresse, att lånetiden gjordes relativt kort, dels att kontrahenterna redan från början av äktenskapet borde vänja sig vid nödvändigheten av en bestämd ekonomisk planering. Med anslutning till nämnda synpunkter kan utskottet icke tillstyrka motionärernas ifrågavarande förslag, helst som frågan nyligen varit föremål för bedömande.

Vad slutligen angår räntefrågan vill utskottet erinra om att det alltsedan bosättningslånefondens tillkomst förutsatts, att direkta förluster å och administrationskostnader för låneverksamheten skulle täckas av skattemedel, medan däremot av låntagarna skulle uttagas en ränta, motsvarande ungefär statens egen upplåningsränta. För att undvika alltför stora variationer i fråga om räntan å lån, beviljade under skilda budgetår, förutsattes, att räntan icke finge understiga medelräntan för statens fonderade upplåning under de tre budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats. Från dessa utgångspunkter är räntan å lån, som utlämnas under innevarande

budgetår, bestämd till 4 %. Av motionärerna föreslagen ändring i nämnda grundsatser för fördelning å skattemedel och å låntagarna själva av de med bosättningslånerörelsen förenade kostnaderna, är utskottet icke berett att tillstyrka.

Kungl. Maj:ts anslagsberäkning giver icke utskottet anledning till erinran. Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kronor,

II. att motionen II: 255 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda,

III. att motionen II: 365 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Fonden för låneunderstöd.

5:o) **Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder. Lån för bostadsförbättringsverksamhet.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkterna 6—9, s. 4 och 5) kommer utskottet att senare avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Stockholm den 23 mars 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 69.
